

TBMM
HALKLARIN EĞİTİM VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9221

Tarih : 20.11.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çocuk Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederiz. 20.11.2024

Beritan GÜNEŞ ALTIN

Mardin Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Anayasa
Tarih: 21-11-2024	Esas No: 2/2700

TEMM KARAR VE GENEL EVRAK BSK LİGE
20 Kasım 2024
Numara

TEMM GENEL EVRAK
20 Kasım 2024
No: 1533956

GENEL GEREKÇE

20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından Çocuk Hakları Sözleşmesinin imzalanmasıyla beraber 20 Kasım günü, Dünya Çocuk Hakları Günü olarak belirlenmiştir. 193 ülke tarafından imzalanan ve barınmadan beslenmeye, güvenlikten sağlığa, anadilinde eğitimden kültürel haklara kadar çok farklı alanlarda temel hakları içeren metin, Türkiye tarafından da 14 Eylül 1990'da imzalanmıştır. Ancak Türkiye, sözleşmede yer alan anadili ve kültürel haklara vurgu yapan 17., 19. ve 30. maddelere çekince koyarak ilgili maddelerin kıldığı yükümlülükleri yerine getirmemekte ve bununla paralel şekilde bir bütün olarak çocuk haklarının tanınmasına/uygulanmasına dönük politikaları benimsemekten uzak kalmaktadır.

Türkiye'de çocuklar, ekonomik, siyasal ve sosyal ayakları olan çoklu krizi en derinden hisseden/yaşayan toplumsal grupların başında gelmektedir. Temel besinlere dahi erişmekte güçlük çeken çocuklar bugün derin yoksullukla; evlilik adı altında çoklu istismarla; MESEM'ler, mevsimlik tarım ve daha türlü yöntemlerin sonucunda işçileştirilmeyle, iş cinayetleriyle; evde, okulda, sokakta istismarla, şiddetle; anadilinde eğitime erişememekle, ayrımcılıkla ve daha birçok sorunla karşı karşıyadır.

TÜİK'in İstatistiklerle Çocuk 2023 verilerine göre Türkiye nüfusu 85 milyon 372 bin 377 kişi iken bunun 22 milyon 206 bin 34'ünü çocuklar oluşturmaktadır. Güvenilirliğine dair toplumda son derece büyük şüpheler olan TÜİK'in verilerine göre işçileştirilen çocuk sayısı 850 binden fazla iken sendikaların ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarında bu sayının çok daha yüksek seviyelerde olduğu belirtilmektedir. Buna göre Türkiye'de işçileştirilen çocuk sayısı eğitim-öğretim dönemlerinde 2 milyondan fazla iken yaz aylarında bu sayı 4 milyonu bulmaktadır. Bu verilere göre her beş çocuktan birisinin işçileştirilmiş olmasının temel sebepleri neoliberal ekonomi politikaları, mevcut emek rejimi ve bunların doğal/varoluşsal sonucu olarak derinleşen yoksulluk, astronomik düzeylerdeki işsizlik, göç ve mülteciliktir.

Çocukların maruz bırakıldığı bir diğer sorun ise istismardır. Faillere uygulanan "cezasızlık politikası" ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren politikaların neticesinde hemen her gün yeni bir çocuk istismarı vakası toplumun gündemine gelmektedir. Bağımsız kurumlarca yapılan istatistiklere göre Türkiye'de özellikle son on yılda çocuklara yönelik şiddet ve cinsel istismar vakalarının üç kat arttığı belirtilmektedir. Ceza mahkemelerindeki çocuğa yönelik cinsel istismar suçu dosya sayılarının, Adalet Bakanlığı'nın buna dair düzenli veri paylaşımı yapmamasına rağmen, on binleri aştığı belirtilmektedir. Yalnızca 2023 yılında, çocuğa yönelik cinsel istismar suçundan 7.088 kişinin hapisine girmiş ve 7108 kişinin ise beraat etmiş

olduğu bilgisiyle dahi günümüz Türkiye'sinde ocuk istismarının alarm verici seviyelerde olduğunu ziyadesiyle açıktır.

ocuk yoksulluğu ise bir diğer acil adım atılması gereken sorun alanıdır. TIK'in Yoksulluk ve Yaşam Koşulları İstatistikleri 2023 verilerinde yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olanlar, "göreli yoksulluk, maddi ve sosyal yoksunluk ve düşük iş yoğunluğu göstergelerinin en az birinden yoksun olanları" ifade etmektedir. Buna göre tüm yaş kategorilerindeki yoksulluk veya sosyal dışlanma riski oranı %30,7 iken bu oran 0-17 yaş arasındaki çocuklarda %40,1'e yükselmektedir. Derinleşen yoksulluk; çocukları eğitim hayatından koparmakta, işileştirilmesine zemin hazırlamakta ve sağlıklı büyümelerinin önüne geçmektedir. Ulusal ve uluslararası birçok kuruluşun raporlarına göre eşitsiz koşullarda ve yoksulluk içinde büyüyen her üç çocuktan birisi, yoksulluğu aileden devralarak "mr boyu sırtlarında taşımak" zorunda kalmakta, bu da sonuç olarak nesiller arası yoksulluk ve zorluklar döngüsüne yol açmaktadır.

Erken cumhuriyet döneminden beri süregelen eğitim politikaları da çocukları birçok sorunla yüz yüze getirmektedir. Kürt ocuklar başta olmak üzere anadili Türkçe olmayan çocuklar, en temel haklardan olan ancak aynı zamanda Türkiye'nin ocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki temel çekincelerinden olan, anadilinde eğitim hakkından yararlanamamaktadır. Karma eğitimin tartışmaya açılmasıyla çok daha görünür bir hal alan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştiren eğitim politikaları sonucunda, kız çocukların eğitimden uzaklaşması/okul terki oranları artmakta; bu da dolaylı bir sonuç olarak evlilik adı altında cinsel istismar oranlarını artırmaktadır. Aleviler başta olmak üzere Sünni İslam inancına mensup olmayan çocuklar ise seçmeli adı altında zorunlu din derslerinin artırılması ve EDES benzeri uygulamaların yaygınlaştırılması sonucunda ayrımcılıkla karşı karşıya kalmaktadır.

Çocukların maruz bırakıldıkları sorunların ve mağduriyetlerin sebepleri sistemik ve çok boyutlu olmasından dolayı çözüm de palyatif adımlar atmaktan ziyade yapısal düzenlemeleri gerektirmektedir. Çocukların yukarıda belirtilen tüm sorunlarının ve daha fazlasının çözümüne dönük yapısal düzenlemelerin belirlenmesi ve uygulanması adına parlamento çatısı altında ocuk Komisyonu kurulması elzemdir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ardından her yıl 20 Kasım tarihi, Dünya Çocuk Hakları Günü olarak kabul edilmektedir. 9 Aralık 1994 tarihli ve 4058 sayılı TBMM Uygun Bulma Kanunu uyarınca taraf olmuş ve mezkûr Sözleşme, Türkiye açısından onay belgelerinin BM Sekretaryası'na tevdi edilmesini müteakip 4 Mayıs 1995 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir. Çocukların doğuştan gelen haklarının sağlanması ve hak ihlallerinin önüne geçilmesi adına parlamentoda yürütülecek olan çalışmaların, çocuk sorunlarının çözümünde büyük önemde olup bu kapsamda Meclis bünyesinde bir komisyon teşkil edilmesi elzemdir.

MADDE 2- Çocukların sorunlarına çözüm bulmak ve çocuk haklarının eksiksiz uygulanması üzerine çalışacak olan Komisyonun tüm siyasi partilerin eşit temsili ile oluşturulması ve çalışma esaslarının bu çerçevede belirlenmesi amacı ile işbu hüküm düzenlenmiştir.

MADDE 3- Komisyonun görevleri; çocukların karşılaştıkları sorunları belirlemek, çocukların çocukluktan gelen tüm haklarının uygulanıp uygulanmadığını tespit etmek, çocuk haklarının uygulanması için çalışmalar yürütmek, bu hakların kullanımını önündeki engelleri ortadan kaldırılmasına dönük çalışmalar yürütmek olarak belirlenmiştir.

MADDE 4- Çocuk Komisyonunun, görevleri ile ilgili olarak bakanlıklarla genel ve özel bütçeli idarelerden, mahalli idarelerden, barolardan, muhtarlıklardan, üniversitelerden, okullardan, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından, özel kuruluşlardan bilgi istemek, buralarda izne tabi olmaksızın inceleme yapmak, ilgilileri veya gerek duyduğu şahısları çağırarak bilgi almak şeklinde yetkilendirilmeleri amaçlanmıştır.

MADDE 5- Komisyonun çalışma yöntemleri ve yetkileri, Genel Kurulda raporların görüşülmesi ve komisyonda çalışacak olanların yapacakları görevlere göre alacakları ücret ve ödemeler de bu madde kapsamında değerlendirilmiştir.

MADDE 6- Çocuk Komisyonunun çalışmalarında, bu Kanunda düzenleme olmayan hallerde Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerinin uygulanacağı belirlenmiştir.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8- Yürütme maddesidir.

ÇOCUK KOMİSYONUNUN KURULMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç ve Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı çocukların sorunlarının tespit edilmesi ve çocukların doğuştan gelen haklarının korunması başta olmak üzere, mevcut çocuk hakları ihlallerini tüm boyutları ile araştırmak, incelemek ve bu konularda yapılan/yapılacak başvuruları incelemek üzere; Türkiye Büyük Millet Meclisinde, Çocuk Komisyonunun kuruluş, görev, yetki, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Komisyonun Kuruluşu

MADDE 2- (1) Üye sayısı Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca belirlenecek Çocuk Komisyonunda; siyasi parti grupları ile bağımsız milletvekilleri temsil edilir. Komisyonda siyasi parti grupları eşit oranda, bağımsız milletvekilleri ise en az iki üye ile temsil edilir.

(2) Komisyon Başkanlık Divanı; Komisyonun kendi arasında seçeceği bir başkan, yeterli sayıda başkanvekilleri, bir sözcü ve bir katipten oluşur. Bu seçim, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanan Komisyonun, toplantıya katılanlarının salt çoğunluğunun gizli oyuyla yapılır. Her siyasi parti grubunun Başkanlık Divanında temsili sağlanır.

(3) Komisyonda; ülke genelinde en az bir ilde örgütlü olan ve çocuk hakları alanında çalışmalarda bulunan sivil toplum kuruluşun temsilcileri, barolar, akademisyenler ve uzmanlar arasından her siyasi parti grubunun eşit sayıda önereceği kişi görevlendirilir.

Komisyonun Görevleri

MADDE 3- (1) Çocuk Komisyonunun görevleri şunlardır: a) Çocukların sorunlarını tespit etmek, çocukların çocukluktan gelen tüm haklarının uygulanıp uygulanmadığını tespit etmek, çocuk haklarının uygulanması için çalışmalar yürütmek, bu hakların kullanımı önündeki engelleri araştırmak ve hak ihlallerini bütün boyutları ile araştırarak, aydınlatılmasını sağlamak.

b) Mağdurların ve faillerin başvurularını incelemek.

c) Komisyonun rolü ve yetkisi hakkında bilgi veren materyallerin yayınlanmasını ve dağıtımını sağlamak.

d) Çocuk hakları ihlallerinin yaşanmasını önlemek için mevzuatta yapılması gereken değişiklikleri tespit etmek ve bu amaçla yasal düzenlemeler önermek.

e) Komisyonun yaptığı çalışmalar hakkında doğru, detaylı ve tarafsız bir rapor hazırlamak.

f) Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemindeki konular hakkında, istem üzerine görüş ve öneri bildirmek.

g) Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemine gelen kanun tekliflerini inceleyerek çocuk etki değerlendirmesi yapmak, kanun tekliflerinin içeriğinde çocuk haklarını öngörmeyen düzenlemeler olması halinde müdahale ederek, teklif metninin çocuğun üstün yararı ilkesine göre düzenlenmesini sağlamak.

h) Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının gündemine gelen kanun tekliflerinin komisyon aşamalarında gelen tekliflerin içeriğine göre esas ya da tali komisyon sıfatı ile görev almak ve rapor hazırlamak.

Komisyonun Yetkileri

MADDE 4- (1) Çocuk Komisyonu; görevleri ile ilgili olarak bakanlıklarla genel ve özel bütçeli idarelerden, mahalli idarelerden, barolardan, muhtarlıklardan, üniversitelerden, okullardan, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından, özel kuruluşlardan bilgi istemek, buralarda izne tabi olmaksızın inceleme yapmak, ilgilileri veya gerek duyduğu şahısları çağırarak bilgi almak yetkisine sahiptir.

(2) Komisyon görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, barolar, okullar, sivil toplum örgütleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının çalışmalarından yararlanabilir.

(3) Komisyon gerekli gördüğünde uygun bulacağı diğer sivil toplum örgütleri ve çocuk hakları kurumları ile birlikte çalışabilir, uzmanların bilgisine başvurabilir, Ankara dışında da çalışabilir.

Komisyonun Çalışma Usul ve Esasları

MADDE- 5

(1) Komisyon çalışmalarını, üçer aylık periyotlarla rapor halinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

(2) Komisyonda siyasi parti gruplarının önerileri üzerine görevlendirilen sivil toplum kuruluşun temsilcileri, akademisyenler ve uzmanlar da Komisyon raporunun tümüne veya belli kısımlarına çekimsizlik veya aykırılık görüşlerini eklemek hakkına sahiptirler.

(3) Komisyon raporları, Genel Kurul gündemine alınır ve en geç kırk beş gün içinde üzerinde genel görüşme açılır.

(4) Komisyon, çalışmaları esnasında veya çalışmalarını tamamladıktan sonra, suç oluştuğuna kanaat getirdiği hallerde inceleme konusunun sorumlular hakkında genel hükümlere göre kovuşturma veya yasal işlem yapılabilmesi için, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı aracılığıyla ilgili mercie bildirimde bulunur.

(5) Komisyon incelemelerini alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilir.

(6) Komisyon çalışmaları ile ilgili olarak, yurt içi ve yurt dışı görevlendirmelere ait giderler, Komisyon kararı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının onayı ile 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden karşılanır. Kamu görevlisi olmayıp kurullarda çalışmalarda bulunanlara aylık (100.000) gösterge rakamı ile memur aylık katsayısı çarpımı suretiyle belirlenecek tutarı geçmeyecek şekilde TBMM Başkanlık Divanıca belirlenecek miktarda ödeme yapılır. Bu tutarları geçmemek üzere toplantı başına huzur hakkı olarak da ödeme yapmaya Başkanlık Divanı yetkilidir.

Uygulanacak İçtüzük

MADDE 6- (1) Çocuk Komisyonunun çalışmalarında, bu Kanunda düzenleme olmayan hallerde Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 7- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 8- (1) Bu Kanun hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Cumhurbaşkanı yürütür.